

Katariina Souri

”Minulla on kova ikävä isää”

Kirjailija, kuvataiteilija Katariina Souri koki lapsena pelkotiloja, joista monet henkilöityvät isään. Sitä hän ei kuitenkaan osannut aavistaa, minkälaisen käänteen ristiriitainen suhde saisi. Tytär ei pääse tapaamaan muistisairasta isäänsä.

teksti Sanna Wallenius kuvat Jouni Harala

■ Kata sanoo olevansa äitinä ylihuolehtiva. ”Olen halunnut olla paljon kotona lasten kanssa, mutta henkisesti en ole aina ollut läsnä.”

”Pelkäsin, ettei isä tunnista, mutta hän hymyili heti meidät nähdessään. Tuntui hyvältä olla vain isän lähellä ja pitää häntä kädestä.”

Aamalla aurinko on vielä pilkahdellut, mutta kevättalven sää on arvaamaton. Tummat pilvet vyöryvät Suomenlinnan ylle ja tuuli piiskaa merestä vaahtopäitä. **Katariina Souria**, 49, myrää ei pelota. Hän tuntee olevansa saarassa sijaitsevalla uudella työhuoneella kuin kotonaan. Turvassa.

”Meren läheisyys muistuttaa lapsuuteni seesteisimmästä ajasta. Kun näen sileäksi hioutuneita kallioita, minulle tulee jotenkin rauhallinen olo”, Kata pohtii.

Lapsena Katariina vietti monia unohtumattomia kesiä Korppoon saaristossa, josta vanhemmat ostivat perheelle kesämökin. Päivät liitivät saunoessa, soudellessa ja kalaverkkoja putsatessa. 1970-luvulla Itämerestä nousi vielä runsaasti kampelaa, jonka savustamisessa isä oli melkoinen mestari.

Parasta oli, että koko perhe oli koolla. Ei ollut kiire mihinkään.

”Saarassa isä jakoi aina touhuta kanssani. Saatoimme istua alumiiniseen Buster-veneeseen ja ajaa merellä täysillä niin, että keula ryski aaltoihin ja minua alkoi vähän pelottaa. Välillä isä unohti, että olin herkkä tyttö ja leikit yltivät liian rajuksi.”

Kata tunnistaa itsessään paljon isän piirteitä. Molemmille eläimet ja luonto ovat olleet tärkeitä. Isässä ja tyttäressä on herkkyyttä, mutta myös räväkkyyttä ja arvaamontonta kiivautta. Kun tunteet ottavat vallan, he eivät aina pysty hillitsemään itseään.

”Kun olin lapsi, isä oli hauska hulluttelija ja minä hänen prinsessansa, jota hän palveli. Isä sanoi aina, että minä pärjään missä tahansa. Välillä se asetti myös paineita: en minä ollut niin vahva”, Kata muistaa.

Varhaisin ahdistava muisto juontaa juurensa perheen Haagan-kotiin. Kata arvelee olleensa kaksi- tai kolmevuotias, kun hän huomasi olevansa yksin kotona. Tyttö kolusi läpi huoneen toisensa jälkeen, mutta ketään ei näkynyt. Hädissään pienet kädet tarttuivat lankapuhelimeen, mutta Kata ei tiennyt, kuinka sitä käytetään.

Äiti oli töissä ja isän piti olla Katan kanssa kotona, mutta hän olikin lähtenyt.

”Muistan, kuinka itkin ja huusin yksin lattialla, eikä kukaan tullut lohduttamaan.”

Sama kuvio toistui. Kun äiti lähti työmatkoille tai asioilleen, isä hävisi välillä omille teilleen. Lähdön Katariina aavisti kylpyhuoneesta leijailevasta partaveden tuoksusta. Aamuun mennessä isä kyllä palasi, mutta yöt Kata joutui toisinaan viettämään yksin.

■ Vahva värikkäyttö ja rohkeat aiheet ovat kuvataiteilija Katariina Sourin tunnusmerkki.

”Isä vannotti, etten saa kertoa asiasta äidille, koska siitä olisi seurannut vaikeuksia. Jouduin pienestä pitäen hankalaan välikäteen. Äiti ei ymmärtänyt, miksi vielä neljätoistavuotiaana takerruin kiinni, kun hän oli töihin lähdoässä. Minua pelotti jäädä yksin kotiin”, Kata sanoo hiljaa.

Hän arvelee, että nykymittapuun mukaan kyse olisi lapsen heitteillejätöstä. 1960- ja -70-luvuilla lapsen oikeuksista ei kuitenkaan liiemmästi ääneen puhuttu.

Päällisin puolin kolmihenkinen perhe näyttikin hyvin toimeen tulevalta ja onnelliselta. Vanhemmat menestyivät juristeina. Katariinan isä tuli tunnetuksi monista suurista rikosoikeudenkäynneistä, joissa hän toimi syytettyjen asianajajana.

”Isä teki työtään intohimoisesti ja tunteella. Kun hän tuli Sörnäisten vankilasta tapaamasta jotain murhamiestä, hän saattoi itkä. Isällä oli kyky nähdä paatuneimmasakin rikollisessa myös se inhimillinen puoli. Hän uskoi, ettei kukaan ole syntyjään paha.”

Myöhemmin idylli särkyi. Katariinan vanhemmat päätyivät eroon ja Korppoon-mökki menetettiin isän konkurssin takia.

”Molempiin menetyksiin liittyi paljon tuskaa ja surua.”

Muutama vuosi sitten seitsemänkymppisellä isällä todettiin Alzheimer. Katalle diagnoosi oli järkytys. Energiaa puhkunut mies muuttui hajamieliseksi ja poissaolevaksi.

Muistisairaus ravisutti myös isän parikymmentä vuotta kestänyttä parisuhdetta: norjalainen vaimo halusi eron. Kata keskitti kaiken voimansa löytääkseen hoitoapua, sillä isän kunto romahti nopeasti, eikä hän pystynyt asumaan yksin.

Muistisairautta seurasi uusi sokki: isällä todettiin aggressiivinen eturauhassyöpä.

”Muutosta on ollut raskas seurata. Varsinkin siksi, että suhteeni isän kanssa on ollut lapsesta saakka niin ristiriitainen: täynnä rakkautta, mutta myös kiukkua, pelkoa ja katkeruutta. Tuntuu, että kaikki elämässäni kulminoituu aina isään”, Kata sanoo.

Yllättävät käännteet saivat pian jatkoa. Juuri, kun isälle luvattiin pääsy hoivakotiin Hyvinkäällä, norjalainen vaimo tulikin toisiin ajatuksiin ja palasi sairastuneen puolisonsa luokse. Tosin vain hakeakseen hänet omalle kotiseudulle Pohjois-Norjaan.

”Lääkärit olivat yhtä mieltä siitä, ettei isää voi viedä niin huonossa kunnossa vieraaseen maahan, mutta vaimo ei kuunnellut. Yritin hankkia isälle tuloksetta myös edunvalvojaa, sillä hän ei pystynyt Alzheimerin vuoksi enää ilmaisemaan omaa tahtoaan.”

Hetken näyttikin jo lupaavalta. Maistraattissa ehdittiin panna vireille Katariinan isän edunvalvonta.

”Hyvinkään käräjäoikeus ei kuitenkaan suostunut käsittelemään asiaa, koska vaimo oli ehtinyt siirtää isän kirjoille Norjaan.”

Eniten Katariina sanoo prosessin aikana yllättyneensä siitä, kuinka iso päätösvalta puolisolalla lain mukaan on.

”Jos kyseessä olisi pieni lapsi, joka vietäisiin pois perheensä luota, tällaisen ei annettaisi tapahtua. Mutta kun kyse on vanhuksesta, kukaan ei tunnu välittävän.”

Kata sanoo ymmärtävänsä, että pelissä ovat myös tunteet. Kun ydinperhe hajoaa, uusien puolisoitten on vaikea hyväksyä kumppaneidensa entistä elämää.

”Minulla on ollut isän puolison kanssa huonot välit. Olen yrittänyt olla mahdollisimman vähän tekemisissä hänen kanssaan.”

Isä on asunut Norjassa nyt vuoden. Katariina Sourin on päässyt katsomaan häntä kaksi kertaa. Matka Jäämeren rannalla sijaitsevaan Storslettin kylään on pitkä ja hankala. Ensin on lennettävä Oslon kautta Tromssaan tai vaihtoehtoisesti Kittilään, josta on perille vielä monen tunnin ajomatka.

Viimeksi Kata on nähnyt isänsä marraskuussa. Mukaan Norjaan hänen tuekseen lähti silloin myös äiti.

Kolmikron kohtaaminen oli täynnä tunteita: itkua, naurua ja hyviä muistoja, jotka palasivat mieleen kristallinkirkkaana.

”Pelkäsin, ettei isä tunnista meitä enää, mutta hän hymyili heti minut ja äidin nähdessään. Juttelimme, mutta enimmäkseen olin vain isän lähellä ja pidin häntä kädestä. ▶

■ Onnellisimmillaan Kata sanoo olevansa metsässä. Luonto ja eläimet tulevat usein hänen uniinsa.

■ Neulatakki Seventy ja korvakorut Gas Bijoux / La Matra, paita InWear, farkut Tommy Hilfiger ja kengät Prada / Nina's, farkkutrakki Superdry.

■ Katariina Souri myöntää olevansa kumppanina haastava. Hän on kiitollinen, että rinnalle on löytynyt tasapainoinen ihminen.

”Kaikki mikä isässä on ollut hankalaa, on hävinnyt sairauden myötä. Hänestä on tullut maailman suloisin. On epäreilua menettää isä juuri nyt.”

Se tuntui hyvältä, sillä minulla on ollut häntä valtavan kova ikävä”, Kata sanoo. Hetkeen kiteytyi myös jotain lopullista. ”Ymmärsin, että lapsuudenperheeni oli todennäköisesti viimeistä kertaa yhdessä.” Katan ääni murtuu. Kyneleet tulevat. Niin moni asia on nyt toisin. Hätkähdyttävintä on ollut nähdä, kuinka isän luonteenpiirteet ovat muuttuneet. Alzheimer on tehnyt temperamenttisesta miehestä lempeän humoristin.

Tytär kertoo hymyillen, että isä on sulattanut jopa norjalaisen hoivakodin henkilökunnan puolelleen, vaikka heillä ei ole yhteistä kieltä. Usein sairaus voimistaa entisestään luonteen teräviä särmiä, mutta Katariinan isälle on käynyt päinvastoin. ”Kaikki, mikä isässä on ollut hankalaa, on hävinnyt sairauden myötä. Jos minä näin nuorena toisinaan kiivaan ja pelottavankin isän, niin nyt hänestä on tullut maailman

suloisin. Tuntuu epäreilulta, että menetin hänet juuri nyt”, Kata pohtii. Yksi on varmaa: isä ei palaa enää Suomeen. Katariina on yrittänyt hakea apua suurlähetystä ja käräjäoikeutta myöten, mutta törmännyt kerta toisensa jälkeen seinään. Oikeusteitse prosessit ovat kalliita ja niin hitaita, ettei isä ehtisi omana elinaikanaan hyötyä niiden ratkaisusta. ”Puhelimessa kommunikointi isän kanssa on hankalaa, sillä hänen on vaikea puhua,

”Täytän pian viisikymmentä vuotta ja koen olevani taitekohdassa. Minun on jätettävä jotain taakseni, jotta elämässä voi avautua uutta.”

eikä hän aina tunnista ääntäni. Se sattuu joka kerta, joten olen alkanut lykätä hänelle soittamista. Poden siitä syyllisyyttä.” Pahinta Katan mielestä on, että hän ei tiedä, saako isä syöpäänsä minkäänlaista hoitoa Norjassa. Vaimo on kieltänyt hoivakotia ja sikäläisiä lääkäreitä antamasta isästä tietoja tyttärelle. ”Isällä ei ole hoivakodissa minkäänlaisia muistoja lapsistaan tai lapsenlapsistaan, ei valokuvia eikä tuttuja esineitä. Kaikki menynyt on häivytetty pois. Mietin jo sitäkin, että kun isästä aika jättää, ilmoitetaanko asiasta minulle ollenkaan”, Kata murehtii.

Ulkopuolisen silmin Katariina Souri on elänyt värikkään elämän. Nuoruuden *Playboy*-kuvilla julkisuuteen noussut kaunotar yllätti epäilijät luomalla menestyksekkään uran kirjailijana, käsikirjoittajana ja lahjakkaana kuvataiteilijana. Silti lapsuuden kokemukset ovat seuranneet repussa sitkeästi tähän päivään saakka. Menneisyys on aiheuttanut pohjatonta yksinäisyyden tunnetta ja hylätyksi tulemisen pelkoa, joihin Kata on etsinyt vastauksia uskonnoista, astrologiasta, meditoinnista ja vuosia kestäneestä terapiasta. Hän on puhunut kokemuksistaan avoimesti myös isänsä kanssa. ”Isä ei ole koskaan kieltänyt tekemisiään. Hän on tunnustanut virheensä ja vaillinaisuutensa ja ollut vilpittömästi pahoillaan. Olen antanut isälle anteeksi, sillä ymmärrän, että hänen käyttökseen on vaikuttanut puolestaan oma vaikea lapsuus.” Mielen sopukoiden tutkiminen on silti kiinnostanut Katariinaa. Siinä missä moni muu yrittää aktiivisesti unohtaa ja paeta traumojaan, Kata on kulkenut niitä kohti.

Syksyllä 2016 Katariina varasi ajan psykiatrilta, koska hän koki olonsa niin uupuneeksi, että tavallisista arkiaskareista selviytyminen tuntui raskaalta. Palaute yllätti. Lääkäri totesi, että Katalla on alkoholiongelma, persoonallisuushäiriö ja ahdistuneisuushäiriö. Aluksi epäiltiin myös kaksisuuntaista mielialahäiriötä, mutta diagnoosi todettiin myöhemmin virheelliseksi. ”En minä tuloksista järkyttynyt, mutta sitä en sulattanut, että lääkäri ehdotti yhden käynnin perusteella hoidoksi vahvaa psykiatrialääkitystä”, Kata sanoo. Tutkittuaan määrättyjen lääkkeiden tuoteselosteita, sivuvaikutuksia ja käyttäjäkokeimuksia Kata päätti jättää reseptit hyödyntämättä. Sen sijaan hän alkoi lukea diagnoosihinsa liittyvää kirjallisuutta.

”Halusin selvittää, mikä minulle aiheuttaa ahdistuneisuutta, uupumusta tai alkoholin liikakäyttöä. Olen sitä mieltä, että nyky-yhteiskunnassa tukahdutamme kipua liian helposti lääkkeillä sen sijaan, että yrittäisimme etsiä syytä oireiden aiheuttajiin.” Itsetutkiskelunsa tueksi Katariina Souri alkoi kirjoittaa päiväkirjanomaisia muistiinpanoja, joita oli tarkoitus kerätä vain omaan käyttöön. Pian tutkimusmatka kuitenkin laajeni. Materiaalista syntyi maaliskuussa julkaistava omaelämäkerrallinen kirja nimeltä *Sarana*. Se on henkilökohtainen teos, jonka Katariina on kirjoittanut. ”Täytän pian viisikymmentä vuotta ja koen olevani monella tapaa taitekohdassa. Tiedän, että minun on pystyttävä jättämään jotain taakseni, jotta elämässä voi vielä avautua jotain uutta. Halusin opetella päästämään irti stressistä ja ahdistuksista, ja oppia tuntemaan itseäni paremmin.” Kirjaprosessin aikana Katariina on kiinnittänyt erityistä huomiota elintapoihinsa. Hän on huomannut voivansa paremmin, kun unirytmisi ja liikunta pysyvät säännöllisinä ja ruokavalio terveellisenä. Raitistuminen oli yksi kunnianhimoisista unelmista. ”Vaikka en ole juonut humaltuakseni, tiedostan, että olen usein turruttanut punaviinillä stressiä ja yksinäisyyden tunnetta. Jotenkin minun on ollut myös helpompi mukautua sosiaalisiin tilanteisiin, kun olen rentoutunut parilla lasillisella”, Kata sanoo.

■ Hiljittain Kata menetti Beni-koiransa. Surutyötä hän teki maalaamalla perheenjäsenestä taulun.

Kirjoitusprosessin aikana absolutismin tavoittelusta muodostui hänelle kuitenkin lähes pakkomielle. ”Kuvittelin, että kun henkistyn ja raitistun, paratiisin portit aukeavat ja minusta tulee yli-ihminen, jota mikään vastoinkäminen tai murhe ei kaada.” Kun täysraittius tyssäsi viiden kuukauden jälkeen, Kata koki epäonnistuneensa täysin. ”Minulta kesti aikani hyväksyä, että äärimmäisyyksien tavoittelu ei tässäkö asiassa ole hyvä. Nyt tiedän, etten halua luopua alkoholista kokonaan. Tärkeämpää on pysyä kohtuudessa. Siinä olenkin onnistunut.”

Viime kuukausina Katariina on yrittänyt kerätä voimia ajatteleamalla kaikkea sitä hyvää, jonka hän on saanut kokea isän kanssa. Isä oli mukana vielä syyskuussa 2016 Katariinan ja **Eliya Zweyberg** koskettavassa häätilaisuudessa, jossa rakastunut pariskunta sai toisensa. ”Arvostan sitä, että isä on lopulta aina hyväksynyt kaikki valintani, jotka olen elämässäni tehnyt. *Playboy*-kuvani, kolme aiempaa avioliittoani ja senkin, että rakastuin naiseen. Kerran hän kysyi epähuomiossa, että miten käs ne sinun miesasiat, mutta korjasi kiireesti, että naisasioitahan ne olivatkin”, Kata kertoo ja hymyilee. Kolmekymppisestä Eliyasta Katariina sanoo vihdoin löytäneensä tasapainoisen kumppanin, joka on tukenut myös niinä hetkinä, kun mieli on vajonnut synkkyyteen. Taiteilijapariskunnan kotona Sipooassa asuu yhä myös Katan 14-vuotias **Kiana**-tytär ja kaksi koiraa. 26-vuotias esikoinen, **Kasimir**, elää jo omillaan.

”Olen onnellinen ja kiitollinen siitä, kuinka hyvin lapset ovat ottaneet vastaan Eliyan. Ensimmäistä kertaa minulla on sellainen tunne, että rinnallani on ihminen, jonka vierellä haluan kulkea aina.” Omassa elämässään Katariina Souri arvelee olevansa välitulassa, saranavaiheessa. Itsetutkiskelun, kirjoitustyön ja terapian ansiosta hän ymmärtää jo mieltään ja sen kipuja paremmin. Silti vielä paljon menneisyyden asioita on käsiteltävä, ennen kuin hän uskaltaa astua avaamastaan ovesta. Tärkein niistä on suhde isäänsä. ”Yritän hyväksyä sen, että olen jo menettänyt hänet, vaikka isä onkin vielä fyysisesti olemassa. Välillä se tuntuu sisällä kuristavana möykkynä ja purkautuu hillittömänä itkuna, sitten tulee taas parempia päiviä. Hulluinta on ymmärtää elämän raadollisuus: pikkutyttöni minut jätettiin yksin, ja nyt on sitten isän vuoro. En pysty pelastamaan häntä yksinäisyydeltä, vaikka haluaisin.” ●